

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא לאמנות מסופוטמית משלהי האלף ה-4 עד סוף ה-3 לפנה"ס
- 43579

תאריך עדכון אחרון 06-10-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ארכאולוגיה והמזרח הקרוב הקדום

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' טלי אורנן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: tallay.ornan@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי רביעי: מפגש ZOOM בתיאום מראש

מורי הקורס:
פרופ טלי אורנן

תאור כללי של הקורס:
סקירה של האומנות המסופוטמית באלף השלישי לפנה"ס תוך דגש על הייצוג המלכותי והדת. נכיר וננתח פסלים, תבליטים, תיאורים חזותיים על חותמות גליל, שנחפרו באתרי דרום מסופוטמיה (עיראק), במארי שבמזרח סוריה, ובאבלה שבצפון מערב סוריה.

מטרות הקורס:
לספק כלים מתודולוגיים מתאימים לניתוח האומנות העתיקה באמצעות ממצאים ארכיאולוגיים חזותיים, שיאפשרו הבנה עמוקה יותר של התרבות המסופוטמית ותפישות עולמה בפרק הזמן הנידון.

תוצרי למידה
בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:
לזהות ולהכיר את מאפייני הייצוג החזותי בתקופה הנידונה ולהבין את תפקידו במסגרת התרבותית, הדתית והפוליטית של זמנו. לתלמידים יהיו הכלים המתאימים לסווג את שפע העדויות מתקופה זו לקטגוריות מובנות ומושכלות שינהירו את מאפייני התקופות הנידונות.

דרישות נוכחות (%) :
100%

שיטת ההוראה בקורס: הוראה חדשנית במפגשי זום אינטראקטיביים בליווי מצגות

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
נושאים שיידונו בשיעור
*התשתית הגיאוגרפית-סביבתית של עמק הפרת והחידקל
*כינונה של אמנות מסופוטמיה בשלהי האלף הרביעי לפסה"נ
*חותמות גליל: חומרים, שיטות עיבוד, סגנון ונושאי ייצוג
*פסלים: רוב של מאמינים ומיעוט של אלים
*סצנות משתה ומאבק חיות בחותמות גליל
*עלילת המלחמה: האסטלה של אאנתום שליט לגש
*חפצי האומנות מבית הקברות המלכותי של עיר-המדינה אור
*עוצמתו של השלטון: אסטלות ותיאורי מלכים בתקופה האכדית
*שיאה של אומנות גילוף החותמות: הסגנון האכדי הכמו-נטורליסטי
*שדרוגו של השליט: נרם-סין האלוהי מלך אכד
*הרנסנס השומרי: פסלי גודיאה מלך לגש
*הרנסנס השומרי: האסטלה של אור-נאמה מלך אור
*המלך ופקידיו: חותמות בתקופת ממלכת אור ג'
*נפילת ממלכת אור ג' ותבליטי הסלע של מורדות הזגרוס

Aruz, J. ed., 2003, *Art of the First Cities: The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the Indus* (The Metropolitan Museum of Art), New York.

Hansen, D. P., 1963, *New Votive Plaques from Nippur*, *Journal of Near Eastern Studies* 22, 145-165.

Canby, Vorys, J., 2001, *The "Ur-Nammu" Stela*, Philadelphia.

Hansen, D. P. 2002, *Through the Love of Ishtar*, in L. al-Gailani Werr et al. (eds.), *Of Pots and Plans, Papers on the Archaeology and History of Mesopotamia and Syria presented to David Oates in Honor of his 75th Birthday*, London, 91-112.

Harper, P. O., Aruz, J., Tallon, F. (eds.), 1992, *The Royal City of Susa, Ancient Near Eastern Treasures in the Louvre*, (The Metropolitan Museum of Art), New York, 47-91.

Jacobsen, T., 1989, *God or Worshipper*, in A. Leonard and B.B. Williams (eds.), *Essays in Ancient Civilization Presented to Helene J. Kantor*, *Studies in Ancient Oriental Civilization* 47, Chicago, 125-130.

Margueron, Jean-Claude, 2004, *Mari, Métropole de l'Euphrate au IIIe et au début du IIe millénaire av. J.-C.*, Paris, 270-302, 407-421.

Moorey, P.R.S., 1977, *What do we Know About the People Buried in the Royal Cemetery?*, *Expedition* 20, 24-40.

Muscarella O. W., 1988, *Bronze and Iron, Ancient Near Eastern Artifacts in The Metropolitan Museum of Art*, New York, 368-374.

Nigro L., 1998, *Two Steles of Sargon: Iconology and Visual Propaganda at the Beginning of Royal Akkadian Relief*, *Iraq* 60, 85-102.

Postgate N. & M.D. Roaf 1997, *The Shaikhan Relief*, *Al-Rafidan* 18, 143-56.

Schmandt-Besserat, D., 1993, *Images of Enship*, in M. Frangipane, M. Liverani, P. Matthiae, M. Mellink, M., H. Hauptmann (eds.), *Between the Rivers and Over the Mountains, Archaeological Anatolica et Mesopotamia Alba Palmiere Dedicata*, Rome, 201-219.

Suter, C.E., 2000, *Gudea's Temple Buildings, The Representations of an Early Mesopotamian Ruler in Text and Image*, Groningen.

-
- Winter, I.J., 1987, *Women in Public: The Disk of Enheduanna, The Beginning of the Office of En-Priestess, and the Weight of Visual Evidence*, in J.-M., Durand (ed.) *La femme dans le Proche-Orient antique, compte rendu de la XXXIIIe rencontre assyriologique internationale (Paris, 7-10 Juillet 1986)*, Paris, 189-191.
- Winter, I.J., 1985, *After the Battle is Over: The Stele of the Vultures and the Beginning of Historical Narrative in the Art of the Ancient Near East*, in H. L. Kessler, M. S. Simpson (eds.), *Pictorial Narrative in Antiquity and the Middle Ages, Studies in the History of Art 16*, Washington, 11-32.
- Winter, I.J., 1989, *The Body of the Able Ruler: Toward an Understanding of the Statues of Gudea*, in H. Behrens, D. Loding, M.T. Roth (eds.), *Dumu-E2-Dub-Ba-A, Studies in Honor of Åke W. Sjöberg*, Philadelphia, 573-583.
- Winter, I.J., 1992, 'Idols of the king': *Royal Images as recipients of Ritual Action in Ancient Mesopotamia*, *Journal of Ritual Studies (Sepecial Issue, Art in Ritual Context)* 6(1), 12-42.
- Winter I.J. 1996, *Sex, Rhetoric, and the Public Monument*, in N.B. Kampen (ed.), *Sexuality in Ancient Art, Near East, Egypt, Greece, and Italy*, Cambridge, 11-26.
- Winter, I.J., 1999, *Reading Ritual in the Archaeological Record, Deposition and Function of two Artifact Types from the Royal Cemetery of Ur*, in H. Kühne, R. Bernbeck, K. Bartl (eds.), *Fluchtpunkt Uruk, archäologische Einheit aus methodischer Vielfalt, Schriften für Hans Jörg Nissen, Rahden (Westf.)*, 229-256.
- Winter, I.J., 1999, *Tree(s) on the Mountain, Landscape and Territory on the Victory Stele of Naram-Sin of Agade*, in L. Milano, S. de Martino, F.M. Fales, G.B. Lanfranchi (eds.), *Landscapes, Territories, Frontiers and Horizons in the Ancient Near East (History of the Ancient Near East 3)*, Padova, 63-72.
- Winter I.J. 2002, *How Tall Was Naram-Sin's Stele? Speculation on the Broken Bottom*, in E. Ehrenberg (ed.), *Leaving No stones Unturned Essays on the Ancient Near East and Egypt in Honor of Donald P. Hansen*, Winona Lake, 301-311
- Zettler, R.L., Horne, L., eds., 1998, *Treasures from the Royal Tombs of Ur (University of Pennsylvania Museum)*, Philadelphia.

חומר לקריאה נוספת:

גבאי, א', וייס, ת', תשס"ג, המיתולוגיה הבבלית, תל אביב.
הורוויץ, א', תשס"ח, דיוקנו של האל המסופוטמי, בתוך מ' קיסטר ואחרים (עורכים), אלי קדם, הפוליתאיזם בארץ ישראל ושכנותיה מן האלף השני לפסה"נ ועד לתקופה המוסלמית, ירושלים, 1-33.
שפרה, ש', קליין י', תשנ"ז, בימים הרחוקים ההם, אנתולוגיה משירת המזרח הקדמון, תל אביב.

שפרה, ש', תשס"ח, המלים ככישוף והכישוף שבמלים, שיחות על ספרות המזרח הקדום, ירושלים.

ב. ספרות כללית על אמנות מסופוטמיה

Black, J., Green, A., 1992, *Gods, Demons and Symbols of Ancient Mesopotamia, An Illustrated Dictionary*, London.

Collon, D., 1987, *First Impressions, Cylinder Seals in the Ancient Near East*, London.

Collon, D., 1995, *Ancient Near Eastern Art*, London.

Frankfort, H., 1996, *Art and Architecture of the Ancient Orient*, 5th rev. edition, New Haven and London.

Kuhrt, A., 1995, *The Ancient Near East, c. 3000-330 BC, I II*, London and New York (paperback edition 1997).

Meyers, E.M., 1997, *The Oxford Encyclopedia of Archaeology in the Near East*, New York and Oxford.

Moortgat, A., 1969, *The Art of Ancient Mesopotamia, The Classical Art of the Near East*, London and New York.

Orthmann, W., et al., 1975, *Der alte Orient (Propylaen Kunstgeschichte 14)*, Berlin.

Pritchard, J.B., 1954, *The Ancient Near East in Pictures, Relating to the Old Testament (ANEP)*, Princeton.

Pritchard, J.B., 1969, *The Ancient Near East, Supplementary Texts and Pictures Relating to the Old Testament (ANEP Supp.)*, Princeton.

Roaf, M., 1990, *Cultural Atlas of Mesopotamia and the Ancient Near East*, New York and Oxford.

Sasson, J.M., et al. (eds.) 1995, *Civilizations of the Ancient Near East (CANE)*, I-IV, New York.

Strommenger, E., 1964, *The Art of Mesopotamia*, London.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 10 %

הגשת עבודה 90 %

הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: